

Blockchain και Διαφάνεια στα Συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης

Δέσποινα Δοξάκη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ – ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ

Πανεπιστήμιο Πειραιώς
17 Σεπτεμβρίου 2026

Η διαφάνεια ως προϋπόθεση εμπιστοσύνης

Πώς ελέγχουμε μια απόφαση ΤΝ που επηρεάζει τον άνθρωπο;

Υγεία

Πίστωση

Απασχόληση

Δικαιοσύνη

Η πολυπλοκότητα των μοντέλων δυσχεραίνει την κατανόηση και την αμφισβήτηση των αποτελεσμάτων τους.

Τι είναι το blockchain

Ειδική μορφή τεχνολογίας κατανεμημένου καθολικού (DLT)

01	Κατανεμημένη τήρηση	Πολλοί κόμβοι διατηρούν και συγχρονίζουν το καθολικό.
02	Κρυπτογραφική σύνδεση	Κάθε συστοιχία συνδέεται με το αποτύπωμα της προηγούμενης.
03	Συναίνεση	Το δίκτυο εφαρμόζει κανόνες για την επικύρωση των εγγραφών.
04	Επαληθεύσιμο ιστορικό	Οι αλλοιώσεις γίνονται ανιχνεύσιμες υπό τις εγγυήσεις του δικτύου.

Οι διαστάσεις της διαφάνειας στην ΤΝ

01 Εξηγησιμότητα

Γιατί προέκυψε μια συγκεκριμένη απόφαση;

02 Ιχνηλασιμότητα

Ποια δεδομένα και ποια έκδοση μοντέλου χρησιμοποιήθηκαν;

03 Ελεγχιμότητα

Πώς ελέγχονται η ανάπτυξη και η λειτουργία του συστήματος;

04 Ενημέρωση

Γνωρίζει ο άνθρωπος ότι αλληλεπιδρά με ΤΝ ή συνθετικό περιεχόμενο;

AI Act: οι υποχρεώσεις του άρθρου 50

Διαφορετικές υποχρεώσεις για παρόχους και φορείς εφαρμογής

Υπόχρεος	Αντικείμενο διαφάνειας
Πάροχος συστήματος	Ενημέρωση για την άμεση αλληλεπίδραση με ΤΝ.
Πάροχος γεννητικής ΤΝ	Μηχανικά αναγνώσιμη σήμανση και ανιχνευσιμότητα του συνθετικού περιεχομένου.
Φορέας εφαρμογής	Γνωστοποίηση deepfakes και ορισμένων κειμένων δημόσιου ενδιαφέροντος.
Φορέας εφαρμογής	Ενημέρωση για αναγνώριση συναισθημάτων ή βιομετρική κατηγοριοποίηση.

Οι ειδικές εξαιρέσεις και οι προϋποθέσεις κάθε υποχρέωσης παραμένουν κρίσιμες.

Χρόνος εφαρμογής και κυρώσεις

Ημερομηνία	Πεδίο εφαρμογής
2 Αυγούστου 2026	Έναρξη εφαρμογής των υποχρεώσεων του άρθρου 50.
2 Δεκεμβρίου 2026	Ειδική μεταβατική περίοδος για τη σήμανση του άρθρου 50 §2 σε προϋφιστάμενα συστήματα.
2 Δεκεμβρίου 2027	Υποχρεώσεις για συστήματα υψηλού κινδύνου του Παραρτήματος III.
2 Αυγούστου 2028	Υποχρεώσεις για συστήματα υψηλού κινδύνου ενσωματωμένα σε ρυθμιζόμενα προϊόντα.

Άρθρο 99: έως €15 εκατ. ή 3% του παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών.

Για επιχειρήσεις λαμβάνεται το υψηλότερο όριο. Ειδικός κανόνας για ΜΜΕ: το χαμηλότερο.

Τέσσερα πεδία συμπληρωματικότητας

Πεδίο	Τι μπορεί να τεκμηριώσει το blockchain
Δεδομένα εκπαίδευσης	Προέλευση, εκδόσεις και μετασχηματισμούς δεδομένων.
Κύκλος ζωής μοντέλου	Αλλαγές, εγκρίσεις και αποτελέσματα αξιολόγησης.
Διακυβέρνηση	Κανόνες πρόσβασης και καταγραφή ενεργειών.
Περιεχόμενο	Δηλωμένη προέλευση και ακεραιότητα ψηφιακών αρχείων.

Η αξία του έγκειται στη δυνατότητα επαλήθευσης από περισσότερους συμμετέχοντες.

Ένα «διαβατήριο» δεδομένων εκπαίδευσης

Ενδεικτική εφαρμογή καταγραφής προέλευσης

01	Ταυτοποίηση συνόλου	Πηγή, χρόνος συλλογής και όροι νόμιμης χρήσης.
02	Ψηφιακό αποτύπωμα	Υπολογισμός hash για συγκεκριμένη έκδοση δεδομένων.
03	Καταγραφή	Αποτύπωμα και αναγκαία μεταδεδομένα στο καθολικό.
04	Μεταγενέστερος έλεγχος	Σύγκριση με το αρχείο που διατηρείται εκτός αλυσίδας.

Το αρχείο ελέγχου του μοντέλου

Στάδιο	Ενδεικτικά στοιχεία καταγραφής
Ανάπτυξη	Έκδοση μοντέλου και αναφορά στο σύνολο δεδομένων.
Αξιολόγηση	Δοκιμές, αποτελέσματα και γνωστοί περιορισμοί.
Έγκριση και λειτουργία	Υπεύθυνος έγκρισης, χρόνος διάθεσης και συμβάντα.
Επικαιροποίηση	Μεταβολές, νέα έκδοση και αιτιολογία αλλαγών.

Το ιστορικό βοηθά τον ελεγκτή να ανασυνθέσει την εξέλιξη του συστήματος.

Έξυπνα συμβόλαια και διακυβέρνηση

Αυτοματοποιημένοι κανόνες

Έλεγχος εξουσιοδοτήσεων

Καταγραφή παροχής ή ανάκλησης
συναίνεσης

Καταγραφή χρήσης και εγκρίσεων

Οργανωτική ευθύνη

Καθορισμός αρμοδιοτήτων

Έλεγχος εγκυρότητας των όρων

Διαδικασίες διόρθωσης και
παρέμβασης

Ο κώδικας εκτελεί τον κανόνα που έχει οριστεί. Η νομιμότητά του απαιτεί χωριστό έλεγχο.

Προέλευση και ακεραιότητα περιεχομένου

**Ποιος το εξέδωσε;
Πώς μεταβλήθηκε;**

**Ψηφιακές υπογραφές
Μεταδεδομένα προέλευσης
Υδατογραφήματα και
αποτυπώματα**

Το C2PA επιτρέπει επαληθεύσιμα στοιχεία προέλευσης.
Η λειτουργία του δεν προϋποθέτει blockchain.

Η επαλήθευση προέλευσης δεν αποτελεί πιστοποίηση της αλήθειας του περιεχομένου.

Τα όρια της τεχνικής καταγραφής

- 01 Ερμηνεία απόφασης** Το ιστορικό γεγονότων αφήνει ανοικτό το «γιατί» του αποτελέσματος.
- 02 Ποιότητα δεδομένων** Σφάλματα και μεροληψίες μπορούν επίσης να καταγραφούν.
- 03 Αξιοπιστία εισόδου** Η επαλήθευση εξαρτάται και από τον φορέα που εισάγει τα στοιχεία.
- 04 Κόστος και κλίμακα** Αποθήκευση, υπολογιστική ισχύς και διακυβέρνηση έχουν κόστος.

Αμεταβλητότητα και προστασία δεδομένων

Στην αλυσίδα (on-chain)	Εκτός αλυσίδας (off-chain)
Μόνο όσα στοιχεία είναι αναγκαία για την επαλήθευση.	Αρχεία δεδομένων και αναλυτική τεκμηρίωση.
Αποτυπώματα και περιορισμένα μεταδεδομένα, κατόπιν ελέγχου.	Έλεγχος πρόσβασης, χρόνοι διατήρησης και μηχανισμοί διαγραφής.
Αξιολόγηση κινδύνου ταυτοποίησης ή σύνδεσης με πρόσωπο.	Πρακτική δυνατότητα διόρθωσης και άσκησης δικαιωμάτων.

Ένα hash μπορεί να παραμένει προσωπικό δεδομένο.

ΓΚΠΔ: ελαχιστοποίηση, προστασία ήδη από τον σχεδιασμό, δικαιώματα διόρθωσης και διαγραφής.

Πότε προσθέτει αξία το blockchain;

01 Κοινό αρχείο

Περισσότεροι φορείς χρειάζονται κοινό, επαληθεύσιμο ιστορικό.

02 Αποδεικτική ανάγκη

Η σειρά των γεγονότων και η ακεραιότητα έχουν ουσιαστική σημασία.

03 Αναλογικότητα

Το όφελος δικαιολογεί το κόστος και την πολυπλοκότητα.

04 Συνδυασμός μέσων

Τεχνικές εξηγησιμότητας, ανεξάρτητος έλεγχος και σαφείς ευθύνες.

AI Act και ΓΚΠΔ δεν επιβάλλουν γενική υποχρέωση χρήσης blockchain.

Η ΤΝ ως ζήτημα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας

Συγκέντρωση παρόχων

Κοινά βασικά μοντέλα
και υποδομές cloud

Μία αστοχία μπορεί να επηρεάσει
πολλά ιδρύματα ταυτόχρονα.

Συσχετισμένες αποφάσεις

Παρόμοια δεδομένα
και αρχιτεκτονικές

Ταυτόχρονες αντιδράσεις μπορούν
να εντείνουν τις διακυμάνσεις.

Τα προηγμένα μοντέλα ΤΝ αυξάνουν επίσης την ταχύτητα και την κλίμακα κυβερνοαπειλών.

Η εποπτική και κανονιστική ανταπόκριση

Πλαίσιο	Κύριο αντικείμενο
AI Act, άρθρα 51 και 55	Ταξινόμηση και πρόσθετες υποχρεώσεις για μοντέλα γενικού σκοπού με συστημικό κίνδυνο.
DORA	Διαχείριση κινδύνου ΤΠΕ και εποπτεία κρίσιμων τρίτων παρόχων.
ESRB/2026/3	Προειδοποίηση της 25.06.2026 για συστημικούς κυβερνοκινδύνους από προηγμένα μοντέλα ΤΝ.
EKT / SSM	Σχέδια δράσης σημαντικών ιδρυμάτων έως 31.10.2026 για τις εξελισσόμενες κυβερνοαπειλές.

Η καταγραφή εξαρτήσεων βοηθά τον έλεγχο. Η συγκέντρωση και το herding απαιτούν ευρύτερη εποπτεία.

Η διαφάνεια απαιτεί συνδυασμό εργαλείων

Το blockchain μπορεί να προσφέρει επαληθεύσιμη τεκμηρίωση της λειτουργίας της ΤΝ.

Η ουσιαστική λογοδοσία προϋποθέτει επιπλέον:

Εξηγησιμότητα
Ποιότητα δεδομένων

Ανεξάρτητο έλεγχο
Σαφή κατανομή ευθύνης

Επιλεγμένες πηγές

Νομοθεσία

AI Act, Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689
και Κανονισμός (ΕΕ) 2026/1744

ΓΚΠΔ, Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679

DORA, Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2554

N. 4961/2022, άρθρο 31

DLT Pilot Regime και MiCA
Κανονισμοί (ΕΕ) 2022/858 και 2023/1114

Ερμηνεία και ανάλυση

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Κατευθυντήριες γραμμές για το άρθρο 50

EKT, Financial Stability Review
The rise of artificial intelligence, 2024

ESRB/2026/3, 25 Ιουνίου 2026
Συστημικοί κυβερνοκίνδυνοι από ΤΝ

Content Authenticity Initiative
Τεκμηρίωση C2PA / Content Credentials

Αναλυτικές παραπομπές στις σημειώσεις των αντίστοιχων διαφανειών.